

Det krävdes bara ett ögonblick – grävaren gick i Lennart dök upp ur vattnet

Myren vill inte släppa sitt sugande grepp om de båda

Efter två månader fick Tällmyren släppa taget om en av de två arbetsmaskinerna som sjönk där i januari, då Lennart Johansson var nära att drunkna i sin grävare.

Skotaren är uppe men det mödosamma bärgningsarbetet av grävaren sätter Ume Assistance resurser på prov.

Av Bitte Torbjörnsdotter

Det var en fredagseftermiddag i slutet av januari som sista timmerlasset skulle fraktas över Tällmyren nära Braxele, Bjurholm.

Skotaren, en John Deere 1510, hade gått flera gånger de senaste dagarna över myren från skogspartiet ut mot väg 92 där timret lastades av. Hittills hade arbetet gått bra. Arbetslaget som jobbade med avverkningen åt Holmen Skog hade förberett skogsvägen redan från hösten genom att trampa med olika maskiner för att myren skulle frysa ordentligt.

Även om årets vinter i Norrland hade varit mild så tyckte man att underlaget fungerade väl och tjälen verkade hålla ihop. Men vid sista lasset började helt plötsligt skotaren att sjunka och föraren fick rädda sig därifrån.

Till en början försökte man dra upp den genom att ta hjälp av en annan skotare men den stod bara och slirade. Så istället lade man skyndsamt ut en kavelbro och ringde efter en grävare, Lennart Johanssons Caterpillar 329L, som skulle rädda ekipaget. När han kom dit ville ägaren till skotaren att han skulle prova att lyfta upp

Magnus Hansson är en av tre bröder som driver Ume Assistance. Han har deltagit själv i bärgningsarbetet hela tiden. Foto: Ume Assistance

den.
- Men jag trodde inte riktigt på det utan ville dra den bakåt. Den hade ju vagnsdelen helt uppe på vägen. Det kändes hur stadigt som helst och dom hade ju lagt ut virke överallt, nästan så att det var lite överkurs tyckte jag. Så jag skulle bara flytta mig bakom skotaren när hela helvetet brast. Jag hann köra ut aggregatet och slå fast skopan och tänkte att jag skulle rå ve, orka med, att dra oss framåt men vi sjönk så fort och det kom upp vatten överallt, berättar Lennart Johansson.

Sekunder från att drunkna

Hans maskin fastnade på en stund på den utlagda kavelbron på sin väg ner mot botten. Men katastrofen var ett faktum när grävar-

hytten snabbt fylldes med vatten. Dörren klämdes fast och Lennart Johansson hade bara några dramatiska sekunder på sig att dra sig ur hytten.

- Jag förstod av braken och smällarna att alltihop skulle sjunga och hann aldrig bli skitträdd men tänkte att jag måste ju ut. Som tur var gick bakrutan sönder så min reträttväg var redan klar.

Han dök upp bland virke och vatten och fick ta hjälp av kamrater i närheten för att komma upp på fast mark.

- Det var så mörkt i vattnet att jag inte riktigt visste var jag skulle ta vägen men det stod en hel massa gubbar där som hjälpte mig därifrån. Efter fem minuter hade hela grävaren farit under vatten då var det inget som syntes utom

saftblandaren på taket. Då var jag som i en bubbla och förstod att det här kommer att bli fruktansvärt tungt, konstaterar Lennart tappert.

I efterhand gissade maskinförarna att myren börjat töa underifrån och inte höll ihop. Enligt Lennart var myren väldigt ljus och enligt honom är det ett tecken på att den innehåller mycket luft.

- Det vi inte visste var att det var som flytande tuvor på vatten. Om myren består av stor del luft så flyter den på vattnet och man har mycket sämre bärighet, säger han.

Platsen där de bägge arbetsmaskinerna befinner sig ligger bara 50 meter från väg 92 mellan Väsnäs och Bjurholm och otaliga bilister har sett skotaren sticka upp över ytan på myren under två månader. Så i början av mars var det dags för första försöket till bärgning under ledning av Magnus Hansson från Ume Assistance.

Fick ta till plan B

Tanken var att bygga en isplatta sedan en mobilkran skulle stå på och lyfta skotaren och grävaren rätt upp. Därför hade folk från Ume Assistance tidigare skottat upp en ganska stor yta framför maskinerna och spolat vatten i flera veckor för att få till en stabil grund för den tänkta mobilkranen. De har även lagt ut mer timmer.

- Men vi har haft lite otur med vädret. Underlaget har visserligen blivit stadigare när vi isat på men inte tillräckligt för kranen, den

Skotaren och grävaren har stått i Tällmyren sedan januari och setts av otaliga förbipasserande bilister. Foto: Ume Assistance

En kedja och vajer ska spännas bättre runt grävarens arm. Foto: Bitte Torbjörnsdotter

rick igenom isen, med föraren fast i hytten et- bland virke och bråte

åda maskinerna

väger kanske 140 ton med motvikter. Det hade funkad jättebra om februari hade varit kall. Vi har gjort det här så tidigare med andra bärgningar och det är framför allt för att grävaren ligger så jäkligt till som vi vill lyfta den med kranen, den kan ta den rakt uppåt, berättar Magnus.

Man ville börja med skotaren och dagarna innan tog Hanssons gäng ut borrkärnor ur isen. Men man insåg att myren inte skulle hålla för mobilkranens tyngd och gick över till plan B.

- Vi har hela tiden bedömt att vi kan bärga skotaren med våra egna grejor, men vi ville inte lägga krut på det först eftersom vi egentligen ville ha mobilkranen till båda maskinerna. Men nu fick vi ta beslut efter väderleken att bärga på mer konventionellt sätt, säger Magnus.

Han tror att det finns en kallkälla just där.

- Annars tycker jag att isen borde ha brakat iväg vartefter vi tog upp skotaren. Det är så vansinnigt mycket vatten där och lite märkligt och osannolikt när dom ju har kört där flera gånger.

På säker distans

Först såg Ume Assistance upp isen nära skotaren. Den isen fick en mindre inlejd Doosan-grävare ta bort.

- Skotaren drar ju med sig issjok och grävaren var tvungen att larva runt från olika sidor flera gånger. En kille hos mig hade anmält sig frivillig som ytbärgare och dök utan tuber fast han är utbildad. Det handlade om att ta sig ner två

Efter två dygn har man flyttat grävaren 180 grader från där den ursprungligen sjönk, man har goda förhoppningar att få upp den. Foto: Bitte Torbjörnsdotter

meter ner i det mörka vattnet och koppla fast vajrar, berättar Magnus Hansson.

Eftersom ytan inte var stabil ställde man tungbärgaren 50 meter bort på körplåtar. Bärgningsföretaget vill inte riskera den som väger 25 ton. Men en egentillverkad isblock gick att placera mycket närmare olycksplatsen. Med block i ställningen får bärgarna både lyft och drag.

- Vi har svetsat på spåntbalkar som blir nästan som skidor. Men skotaren väger 20 ton och var nästan ett gränsfall för ställningen. Det gick väldigt enkelt att få

upp framvagnen, men när vi sen började dra då motade bakvagnen i isblock så gick ganska tungt ett tag. Till slut hade vi den uppe men då var det jäkla mycket skruvning för att få bromarna att släppa och kunna vinscha den vidare upp på trailern. Vi fick ta lös dreven mellan hjulen för att kunna vinscha den rakt och jiddrade en hel del innan vi fick det att släppa. Så vi åkte därifrån vid tvåtiden på natten, berättar Magnus.

Han tillägger att det var synd att skotarföraren inte ringde honom direkt efter första incidenten i ja

Fortsättning på sidan 86

Ume Assistance har en egen baklastare på plats som spänner ena vajern. Foto: Bitte Torbjörnsdotter

Från grävmaskinen fick Magnus Hansson en överblick över bärgningen. Foto: Ume Assistance

Alexander Östlund vilar lugnt i väntan på att få gå ner till grävmaskinen i det kalla myrvattnet. Foto: Bitte Torbjörnsdotter

När skotaren var uppe på fast mark återstod en massa skruvning för att få loss bromsarna innan bärgarna kunde ta maskinen därifrån på trailer. Foto: Ume Assistance

nuari. Ume Assistance har nämligen en terrängbärgare som klarar det mesta.

- Den uppför sig fint även på blöta otillgängliga ytor, vi kan fara nästan var som helst med den.

Marknadsvärdet gäller

Förra veckan kom i alla fall en maskin upp, och så var det dags att ta itu med nästa, den 32 ton tunga grävaren. Den ligger på minst fem meters djup och Magnus menar att det inte går att använda isbocken.

På morgonen är Lennart Johansson lite skeptisk till att bärgarna ska få upp hans Cat från 2009. Hans försäkringsbolag har i alla fall varit väldigt tillmötes-

gående trots att man uppskattar bärgningskostnaden till någontans kring en halv miljon. Det är marknadsvärdet på maskinen som gäller men Lennart räknar med att kunna ta reda på lite reservdelar till sin andra Cat av samma modell.

- Den i myren har inte har gått mer än 5 000 timmar och är i mycket bra skick. Men det är då det mest jänkliga och komplicerade utgångsläget för bärgning, så i värsta fall får dom dra upp den med våld och då blir det säkert bara skrot kvar, tror han.

Väl på plats sticker bara grävaren och skopan upp ovanför ytan av vatten och is. Här är även Sport & Dyk AB från Lycksele,

ett dykföretag som tar på sig anläggningsjobb och har goda kunskaper från undervattensarbeten. Alexander Östlund sitter iklädd torrdräkt och väntar på att få gå ner och jobba. Han har 50 liter luft och kan vara nere i vattnet så länge bärgarna behöver honom. Magnus Hansson berättar att förmiddagen redan haft sin beskärd del av dramatik.

Dykare fäster vajer

Den inhyrda Doosan-grävaren som användes för att lägga ut mer timmer höll också på att gå ner sig i myren och började sjunka. Men genom en skicklig undanmanövrering kunde man undvika att få ännu en maskin i våtan.

En anställd hos Ume Assistance tog frivilligt på sig torrdräkten och dök utan luft de metrar som behövdes för att fästa kedjor i skotaren. Foto: Ume Assistance

Man använde terrängbärgaren och en grävare för att hjälpa skotaren upp. Foto: Björn Hollén

Doosan-grävaren får larva runt för att ta bort isblock eftersom grävaren flyttar sig. Foto: Bitte Torbjörnsdotter

D
har d
bärg
stabi
met
last
ta ö
and
der
Gär
fler
kro
-
mas
ligg
den
en v
ban
från
förs
för g
T
liga
ligg
mask
mycl
karna
bäran
tungr
och
ska g
len g
dyker
varit
kan b
runt
man
kan p
vajern
börja
sig int
sidan

Se fä
Två
inte m
myren
ning 1
sticker
ren. A
inpå n
för att
Ume A

Alexande
larvband

Det är terrängbärgaren som har dragit upp grävararmen så att bärgarkillarna har kunnat dra en stabil vajer till tungbärgaren 50 meter bort. Man kör runt en hjulastare på motsatta sidan som kan ta över en till vajer medan Alexander ska ner i myren och förundersöka var fler vajrar kan fästas. Gänget från Ume Assistance har flera funderingar över hur grävarkroppen ligger där nere.

- Alex ska dels konstatera hur maskinkroppen med motvikten ligger, samt berätta var larvbanden finns. Sen ska ha försöka dra en vajer runt motvikten eller runt banden, berättar Per Bertheim från dykföretaget när dykaren har försvunnit mellan isflaken ovanför grävaren.

Två långa stålbalkar som i vanliga fall används vid husflyttar ligger intill vaken. Tanken är att maskinen ska komma upp så pass mycket att man kan sticka in balkarna på sidorna och ha dem som bärarmar. De båda vinscharna på tungbärgaren orkar vardera 15 och 30 ton och det är dom som ska göra sista grovjobbet. När solen går ner bakom trädtopparna dyker Alexander upp. Han har varit nere i cirka 25 minuter och kan berätta att vajern är på plats runt banden så nära motvikten man kan komma. Bärgningsstyrkan provar sakta att spänna upp vajern och maskinerna på land får börja jobba. Men grävararmen rör sig inte uppåt, snarare bara mer åt sidan och det hela ser fruktlöst ut.

Se färg torka

Två dagar senare är scenariot inte mycket förändrat ute på Tällmyren. Grävaren har ändrat riktning 180 grader och stålbalkarna sticker upp mot himlen från myren. Arbetet har fortsatt till långt in på natten och folk har vallfärdat för att se det mödosamma arbetet. Ume Assistance har haft två tung-

Den egentillverkade isbocken klarar sig bra på isytan och kan fördela vikten väl. Foto: Ume Assistance

bärgare på plats men skickat iväg dykföretaget som inte kunde vara till någon mer hjälp.

- Vi hade upp grävaren ungefär två meter ovanför ytan. Då blev det bara en kulle av stockar, myrsjök och isblock, man såg fortfarande inte grävmaskinen. Men nu vet vi i alla fall hur larven står, så nu tar vi nya tag i dag och beslutar hur vi ska börja om i morgon, berättar Magnus Hansson.

Då kommer han även att ta dit företagets tungflakbärgare och en större grävmaskin som kan gräva undan mer av myrblocken.

- Maskinen har ju fastnat i dyn så om den väger 25 ton i vanliga fall är det säkerligen 50 ton nu. Nog fasen ska vi få upp den på nåt jävla sätt, men det är mycket värre än vad vi trott. Det är under inga omständigheter något

Vajerspelet till tungbärgaren är fjärrstyrt. Foto: Bitte Torbjörnsdotter

lättsamt jobb. Men vi har kedjor på plats och det borde vara fullt möjligt att lyfta den i armen och kedjan vi har i larven.

Magnus är förundrad över alla

människor som stannar till vid platsen för att följa processen.

- Ja det är ju som att se färg torka, skrattar han. 🍷

Alexander får ta en kedja med sig fem, sex meter ner för att få den runt ena larvbandet. Foto: Bitte Torbjörnsdotter

Terrängbärgaren hjälpte till med en vajer till grävaren men kunde sedan parkeras. Den gör stor nytta i otillgängliga marker. Foto: Bitte Torbjörnsdotter